

Dil ve Edebiyata İlişkin Algıların Metaforlar Yoluyla İncelenmesi

Analysis On Perception Of Language And Literature By Metaphors

Filiz METE*

Bilge BAĞCI AYRANCI**

Dede Korkut, Aralık 2016/11: 53-64

Öz

İnsanın deneyimlediği olay ve durumları yorumlama farklılıkları, metaforun özünü temsil eder. Bir kavram için zihninde oluşan imgenin ortaya çıkarılması, o kavrama dair zihinde var olan mevcut algıyı kullanıma sunacaktır. Öğrencilerin oluşturdukları metaforları belirlemek, eğitim alanında kullanılmak üzere önemli ipuçları verecektir. Bu çalışmada öğrencilerin; dil (Türkçe ve ana dili), yabancı dil ve edebiyata (şiir ve romana) dair bakış açılarını belirleyebilmek için, temel (5, 6, 7 ve 8. sınıf) 128 kişi; orta (9, 10, 11 ve 12. sınıf) 91 kişi ve üst (lisans 1, 2, 3 ve 4. sınıf) 28 kişiden oluşan gruplardan konu ile ilgili hazırlanan formda bulunan boşluklarda metaforlar oluşturmaları ve gerekçelendirmeleri istenmiştir. Bu amaçla öğrencilere boşluk doldurma çalışmaları yaptırılmış ve gönüllülük esasıyla katılım sağlanmıştır. Katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar incelenmiş, bir metafor kullanıldığı hâlde herhangi bir gerekçe açıklanmayan kağıtlar çalışma dışında bırakılmıştır. Sonrasında ise metaforların karşılık bulacağı ana temalar belirlenmiş ve veriler işlenerek yorumlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Böylece söz konusu alanlarla ilgili bir nevi 'algı ultrasonu' yapılmış, çıktılar incelenerek yorumlanmıştır. Katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar ortak özellikleri bakımından; 1. ve 2. sorular için temel ihtiyaç, aidiyet duygusu, millet olma koşulu, sorun ve ders konusu; 3. soru için ihtiyaç, eğlence ve eziyet; 4. ve 5. sorular için ise okuma alışkanlığı, duygusal gelişim, eğitim materyali ve zaman kaybı temaları altında toplanmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe, dil algısı, yabancı dil, edebiyat algısı, metafor.

Abstract

The core of metaphor is to evaluate the differences of interpretation about the experienced events and situations of humans. If you reveal images for a concept in the minds, it will be available to current perception which has in mind for the concept. Determining the students' metaphors will provide important clues for use in the field of education. In this study, students were asked to create a metaphor and explain the causations for determining their perspectives about mother language, foreign language and literature. There are 128 students (5, 6, 7 and 8. grade) in the primary group, 91 students (9, 10, 11 and 12. grade) in the intermediate group and 28 students (1, 2, 3 and 4. grade in university) in the upper group. Prepared a form with five blanks and ask the participants to fill the blank using with a metaphor. Participation will be voluntary in the study. Metaphors created by the participants were analyzed. Although there was a metaphor if there

* Yrd. Doç. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, filizmetehoca@gmail.com

** Yrd.Doç.Dr.Bozok Üniversitesi,Türkçe Eğitimi Bölümü, bilge.ayranci@bozok.edu.tr

was no causation about the metaphor the form was not acceptable in the study. Then the main themes identified about metaphors and data were processed and reviewed. content analysis technique was used. So a kind of 'ultrasound about the perceptions' is made. Determining themes are; basic needs, sense of belonging, people have the condition, problems and subject areas for 1. and 2. questions; needs, entertainment and torture for 3. question; reading habits, emotional progress, educational materials and waste of time for 4. and 5. questions.

Keywords: Turkish, language perception, foreign language, literature perception, metaphor.

Giriş

Metafor terimi, Latince "metafora" kökünden gelmektedir. Öte, aşırı anlamına gelen *meta* ve taşımak, yüklenmek anlamına gelen *pherein* sözcüklerinin birleşiminden oluşmaktadır. Öteye taşımak anlamı ile metafor günümüzde şiirde, reklamlarda, mimaride, yönetim bilimlerinde ve günlük yaşamda sıklıkla kullanılan bir unsurdur (Salman, 2003:53).

Metafor, kişisel deneyimlemelerden oluşan yorum farklılıklarının dışavurumudur. Morgan'a (1998:14) göre metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. Bu yönüyle metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araçtır (Saban, 2008:460).

Shuell (1990:102) oluşturulan bir metaforun, bir olgu hakkında düşünmek için zihinsel bir çerçeve sunduğunu belirtir. Metaforlar, kişinin evrene ait unsurları kendi duygu ve düşünce süzgecinden geçirerek yansıtmadır. Böylece kişi, bu dünyaya ait imgeleri kendi algılayışıyla ifade etmektedir. Bu anlamda metaforların kişiden kişiye göre değişebileceği kabul edilmektedir. Çünkü insan zihninin kişinin yaşadığı olaylar ve durumlarla şekillendiği eskiden beri bilinmektedir. Buna bağlı olarak elbette her insanın, tıpkı yaşantısı gibi, zihni de farklı bir yapı gösterecektir. Sonuçta, her insan bir durumu yaşadığı hayat doğrultusunda farklı şekilde yorumladığı gibi bunu ifadelendirmesi de farklı olacaktır. Bu ifade şekli ise metaforun özüdür. Arslan ve Bayrakçı (2006:103) metaforun, bireyin kendi dünyasını anlaması ve yapılandırmasına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olduğunu belirtmektedir.

Metaforla ilgili 1980'lerden itibaren yapılmış özellikle sosyal bilimlerin farklı alanlarında pek çok çalışma mevcuttur. Bunlar arasında metaforların bilimde kuram oluşturmada, örgütlerin stratejik yönelimlerini değiştirmede, çalışanların çalıştıkları örgütleri nasıl algıladıkları, çocukların öğrenmelerini kolaylaştıran araçlar olarak nasıl kullanılabilirliği, öğretmenlerin öğrencilerini nasıl algıladıkları, örgütsel değişimi açıklamakta nasıl aynı görevi gördükleri konularında çok sayıda çalışma vardır (Çelikten, 2005:270).Örneğin; Erdem'in (2010) metaforların atasözlerinde işleyişini, Aktekin'in (2013) öğretmen ve öğrenci metafor yoluyla tutum ve inançlarını, Mertol, Doğdu, Yılar'ın (2013) üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin metaforik algılarını, Ceran'ın (2015) Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarına ilişkin oluşturdukları metaforları, Sevim, Veyis ve Kınay'ın (2012) lisans öğrencilerinin metaforlar yoluyla Türkçe algılarını, Özbaş ve Aktekin'in(2013) metafor analizi yoluyla öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine dair inançlarını, Karaçanta'nın (2013) lisans öğrencilerinin millî değerlere yönelik metaforlarını, Özdemir ve Akkaya'nın (2013) metaforlar yoluyla öğrenci ve öğretmenlerin okul ve ideal okul algılarını, Altıntaş, Kahraman, Ülger ve Altıntaş'ın (2014) fen ve teknoloji dersi kapsamında bir üniteye ilişkin kavramlar üzerine öğrencilerin oluşturduğu metaforları belirleme gibi konularda daha birçok çalışma yapılmıştır.

Doğan (2015:372), metaforlar yardımıyla pek çok soyut kavramın zihinde önceden oluşturulmuş şemalara daha kolay yerleştirileceğini ve öğrenmenin kolaylaşmasına ve kalıcılığına yardımcı olacağını belirtmektedir. Bu nedenle son yıllarda metafor kullanımı, eğitim teknikleri arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin; dil (Türkçe-ana dili), yabancı dil ve edebiyat (şiir-roman) kavramlarına bakış açılarının ve bu anlamda oluşturdukları metaforların ortaya konulması öğrenci tutumlarının açıklığa kavuşması bakımından dil eğitimi için önemlidir. Çünkü “metaforlar sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir düşünce figürüdür” (Akşehirli,2005) ve bu figürlerin yorumu eğitim ve öğretim alanını doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle bir kavramın hedef kitle tarafından nasıl ve neden böyle algılandığını belirlemek programların hazırlanmasından eğitim materyalleri oluşturulmasına, yöntem ve teknikler geliştirilmesine kadar her aşamaya yol gösterecek ve eğitim sürecini kolaylaştıracaktır.

Weade ve Ernst’in (1990: 133) de dikkat çektiği üzere, “Metaforlar seçmecidir ve tanımlamaya çalıştıkları olgunun sadece bir parçasını temsil ederler, tümünü değil.” Bu durumda, belli eğitimsel olguların bir bütün olarak açıklanabilmesi için alternatif metaforlara olan ihtiyaç açıktır. Yob’un (2003: 134) da vurguladığı gibi: “Temelde metafor, söz ettiği olgunun kendisi değildir, onun sadece bir sembolüdür. Eğer bu olgunun kendisi olsaydı, metafora gereksinim olmazdı. Bu nedenle, metafor söz ettiği olgudan farklıdır ve bu olguya ilişkin çok güçlü bir perspektif sunsa da çoğu zaman ondan daha azdır. Bu durumu telafi etmek içinse birçok metaforun işe koşulması gerekir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin ana dili, yabancı dil ve edebiyat kavramlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu algılardan yola çıkarak dil eğitimine dair tespitler gerçekleştirilebilecektir. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Oluşturulan metaforlar, olumlu-olumsuz ve soyut-somut ayrımına göre hangi temalarda yer almaktadır?
- Oluşturulan metaforlar olumlu-olumsuz ve somut-soyut anlam bakımından cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- Oluşturulan metaforlar olumlu-olumsuz ve somut-soyut anlam bakımından temel-orta-üst gruplara göre farklılık göstermekte midir?

1. Yöntem

İlköğretim, ortaöğretim ve lisans eğitimi, düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ana dili, yabancı dil ve edebiyat ile ilgili metafor kullanımını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel eğitimden yükseköğretime bütün aşamalarda incelenmesi, araştırmanın boyamsal olarak ele alındığını göstermektedir. Veriler, nitel araştırma yöntemine uygun olarak Doküman İncelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Nitel kelimesi, içeriklerin detay ve nitelikleri üzerine vurgu yapmaktadır. Nitel araştırmalarda sosyal tecrübenin nasıl yaratıldığı ve bu tecrübelerle nasıl anlam verildiği sorusuna cevap aranır (Denzin ve Lincoln, 2011: 264).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu 2015- 2016 öğretim yılında İzmir, Zonguldak ve Ankara’da okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılım için hiçbir yaptırım uygulanmamış, gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcılar eğitim seviyelerine göre aşamalı olarak temel grup (5,6,7 ve 8. sınıf); orta grup (9,10,11 ve 12. sınıf) ve üst gruptan (lisans 1, 2, 3 ve 4. sınıf) oluşmaktadır. Böylece toplam katılımcı sayısı 247 olmuştur. Üst grubu oluşturan üniversite öğrencileri, çalışma konusuyla bağlantısı açısından özellikle Türkçe eğitimi bölümlerinden tercih edilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubu

	F	%
Cinsiyet		

	Kadın	138	55,87
	Erkek	109	44,13
Toplam		247	100
Seviye			
	Temel	128	51,82
	Orta	91	36,84
	Üst	28	11,34
Toplam		247	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmada 138 kadın, 109 erkek katılımcı mevcuttur. Katılımcılar; Temel 128, Orta 91, Üst 28 olmak üzere toplam 247 öğrencidir.

Verilerin Toplanması

Metaforlar, bireylerin belli bir olguya ait sahip oldukları zihinsel imgeleri tespit etmede, anlamada ve açıklamada bir araştırma aracı olarak kullanılabilir (Kaya, 2014: 920). Bu çalışmada da öğrencilerin Ana dili, yabancı dil ve edebiyat konusundaki metaforik algılarını tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından bir form hazırlanarak öğrencilerin oluşturduğu metaforlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Formda aşağıdaki cümleler yer almıştır.

1. Türkçe benim için..... gibidir, çünkü.....
2. Ana dili gibidir, çünkü.....
3. Yabancı bir dil gibidir, çünkü.....
4. Güzel bir şiir gibidir, çünkü.....
5. Güzel bir roman..... gibidir, çünkü.....

Kullanılan “gibi” ifadesi ile bir benzetme elde edilmesi beklenmiş, “çünkü” ifadesi ile de benzetmenin mantıklı bir sebebe dayandırılması istenmiştir. Saban’ın da belirttiği gibi metaforun bir araç olarak kullanıldığı bu tip çalışmalarda “gibi” kavramı genellikle metaforun konusu ya da kaynağı arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır (2009: 285). Öğrencilere 30 dakikalık süre tanınarak her boşluk için bir metafor bulmaları ve “çünkü” ile devam eden cümleyi tamamlayarak kendi metaforları için bir “gerekçe” sunmaları istenmiştir. Kavramla ilgili herhangi bir yönlendirme güvenilirliği etkileyeceği için içerikle ilgili herhangi bir açıklama yapılmamış ancak beklentinin ne olduğunu daha açık anlatabilmek için temel gruptaki öğrencilere farklı bir konuda oluşturulan örnekler verilerek daha ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar aşağıdaki aşamalarda analiz edilmiştir:

a. Kodlama

İlk aşamada katılımcılar ait oldukları gruplara göre sıralanmıştır. Daha sonra ise katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar alfabetik sıralanmış ve kodlanmıştır.

b. Açıklama

Oluşturulan metaforların sıralanmasında metafor içermeyen veya sadece düşünce paylaşılan cümlelerin olduğu kağıtlar zaten çalışma dışında bırakılmıştır. Bu aşamadaki

ayıklama işlemi, bir metafor kullanıldığı hâlde herhangi bir gerekçe açıklanarak kavram ve metaforla ilişkilendirme yapılamayan kağıtların belirlenerek çalışma dışında bırakılmasıdır.

c. Kategori geliştirme

Çalışmanın veri analiz sürecine yön verecek gerekçelendirilmiş metaforlar irdelenerek karşılık bulacağı ana temalar belirlenip kategorilere ayırma ve gruplandırarak yorumlama basamağı bu aşamada gerçekleştirilmiştir. Öncelikle belge tarama çalışmaları yapılmıştır. Bunun için daha önceden yapılmış Türkçe, dil, edebiyat ve metafor ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Edinilen bilgilerden yola çıkarak bu çalışmadaki katılımcıların oluşturduğu her metafor imgesinin dil ve edebiyat konusunu nasıl kavramsallaştırdığı ve üretilen metaforların ortak özelliklerinin neler olduğu belirlenmiş, konu -metafor-metafor kaynağı ve bunlar arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

d. Geçerlik ve güvenilirlik sağlama

Bir çalışmanın geçerlik ve güvenilirlik niteliği kabul edilebilirlik ve bilimsel gösterebilmesi bakımından önemlidir. Nitel araştırmada geçerlik, araştırma bulguların doğruluğu; güvenilirlik ise tekrarlanabilirlik esasına dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255). Bu çalışmada geçerliği sağlamak amacıyla belge taraması yapılmış ve araştırmanın konusu ile benzerlik gösteren özellikle Türkçe, dil, edebiyat ve metafor ile ilgili yapılan araştırmalardan faydalanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise araştırmacılar tarafından belirlenen kodlamalar iki alan uzmanına kontrol ettirilmiş ve görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Nihai karar iki araştırmacı ile iki alan uzmanının oy birliğiyle verilmiştir.

e. Veri kaydı ve yorumlama

Çalışmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar, temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edilerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227). Ayrıca verileri yorumlayabilmek için frekans analizi kullanılmıştır. Tavşancıl ve Aslan (2001:127), frekans analizinin birimlerin nicel olarak görülme sıklığını ortaya koyduğunu; frekans analizi yardımıyla sıklığa dayalı bir sınıflama yapılabileceğini, öğelerin önem ve etki derecelerine ilişkin yorumda bulunulabileceğini belirtmektedirler. Frekans analizleri; olumlu-olumsuz, soyut-somut metaforlar arasında ve kullanım sıklığına göre her grup için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Veriler aşağıdaki ana başlıklara bağlı temalar altında ele alınarak katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmış ve yorumlanmıştır:

2. Bulgular ve Yorum

Toplam 247 katılımcıdan 5 maddelik formda 5 metafor üretmesi ve nedenlerini açıklaması istendiğinde beklenen $247 \times 5 = 1.235$ metafor ve neden açıklaması elde etmektir. Ancak araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların bazı maddelerde doldurmaları gereken boşluklara metafor bulamadığı veya metafor bulsa bile nedenini açıklayamadığı durumlar olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, her madde bağımsız düşünüldüğünden dolayı geçersiz cevaplar sadece madde olarak elenmiş, uygun şekilde kullanılan ve açıklanan diğer maddeler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu metaforlar daha sonra içerik analizleri yapılarak ortak özellikleri bakımından; 1. ve 2. sorular için *temel ihtiyaç, aidiyet duygusu, millet olma koşulu, sorun ve ders konusu*; 3. soru için *ihtiyaç, eğlence ve eziyet*; 4. ve 5. sorular için ise *okuma alışkanlığı, duygusal gelişim, eğitim materyali ve zaman kaybı* temaları altında toplanmıştır.

Formda çünkü ... ile başlayan açıklama ifadelerinin yer alması, kullanılan metaforun olumlu, olumsuz veya somut, soyut hangi grupta ele alınacağını belirlemek için önemlidir. Bir katılımcının *yabancı dil*, diğer katılımcının *roman* için kullandığı "insan" metaforu tek başına olumlu gibi görünse de nedeni açıklayan çünkü ... ile başlayan;

- ✓ Yabancı bir dil ...insan... gibidir, çünkü...hiçbir zaman tam olarak anlayamazsınız...

✓ Güzel bir roman...*yeni tanıştığınız insan....* gibidir, çünkü... *sürprizleriyle sizi şaşırtabilir...* açıklamaları somut grubunda yer alsada olumlu ve olumsuz olarak farklı gruplarda olduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar kullanım sıklığına bakılarak (en az 5 kişinin oluşturduğu) tablolarda gösterilmiştir. Ancak sayıca az olmalarından dolayı, olumsuz anlamda kullanılan metaforların tamamına yer verilmiştir.

a. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Oluşturulan metaforlar, olumlu-olumsuz ve soyut-somut ayrımına göre hangi temalarda yer almaktadır?

Tablo 2: Türkçe ve ana diliyle ilgili metaforların temalara göre dağılımı

	Temalar	En Sık Kullanılan Metaforlar	
		somut	soyut
olumlu	Temel ihtiyaç	damardaki kan, su, ekmek, yemek, güneş, ağaç, ilaç, bal, ayna,	nefes, hava, oksijen, kişilik, namus, ruh, gökyüzü,
	Aidiyet duygusu	ana, anne, ana sütü, aile, ev, tutkal,	yuva, ana kucağı, sevgi, vatan,
	Millet olma koşulu	bayrak, toprak, ten rengi, deniz,	vatan, memleket, umut,
olumsuz	Sorun	dipsiz kuyu, harita,	problem, matematik,
	Ders konusu	sınav,	görev,

Hazırlanan formda 1. soru Türkçe, 2. soru ana dili olarak sorulmuştur. Ana dili Türkçe olan öğrencilere aslında aynı kapsamda olan soru bilinçli olarak iki farklı kavram ile sorgulanmıştır. Bunu yapmaktaki amaç, Türkçe ve ana dilinin öğrencilerin zihninde farklı algılanıp algılanmadığını gözleyebilmektir.

Tablo 2’de, katılımcılar tarafından 1. ve 2. soru için oluşturulan metaforların dört tema altında gruplandırıldığı görülmektedir. Temel ihtiyaç olarak belirlenen birinci temada katılımcıların Türkçe ve ana dilini, yaşamın ayrılmaz parçası olarak algıladıkları ve su, ekmek, güneş, hava gibi metaforlar kullandıkları görülmektedir. Oluşturulan metaforların hayatta kalmak için zorunlu şeyler olduğu dikkat çekicidir. Benzer şekilde Mutluer (2015:589) de hoşgörü algısını belirleyebilmek için yaptığı metafor çalışmasında, hayatın vazgeçilmezi kategorisinde en çok güneş metaforunun üretildiğini belirlemiştir.

Katılımcıların oluşturduğu anne, aile, yuva, vatan, bayrak gibi metaforlar ise ana dilin bütünleştirici özelliğinden dolayı aidiyet duygusu temasında ele alınmıştır. Her toplumun kendine özgü kültürü vardır. Schein (1985) bütüncül bir yaklaşım benimseyerek kültürü, “bir grubun kendi içinde bütünleşme ve dış çevreye uyum sorunlarını çözerken yarattığı ve geliştirdiği; yeni üyelerine algılama, düşünme ve hissetme yolu olarak aktardığı varsayımlar ve inançlar bütünü” olarak tanımlamıştır. Kültürün oluşturulması ve aktarımında başrolde yer alan dilin bütünleştirici etkisi vardır. Bu bağlamda üretilen metaforların uygunluğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde Mutluer’in (2015:590) çalışmasında da birleştirici bir güç kategorisinde; deniz, gökyüzü, umut gibi metaforlar bulunmaktadır. Bu durumda, öğrenciler tarafından yakın anlamdaki temalara benzer metaforlar oluşturdukları söylenebilir.

Millet olma koşulu temasında yer alan metaforlara bakıldığında millî unsurların etkisi görülmektedir. Türkçeye ait üretilen metaforların tamamına yakını bu temada yer aldığı ana dili ile ilgili üretilen metaforların ise aidiyet ve temel ihtiyaç temalarında yoğunlaştığı dikkat çekmiştir. Bu durum katılımcıların Türkçeyi millî bir özellik olarak algılamak ana diline; ana sütü, ana kucağı, nefes, namus, damardaki kan gibi metaforlar üreterek daha içsel ve yaşamsal yaklaştığının göstergesi sayılabilir.

Sevim, Veyis ve Kınay'ın (2012) lisans öğrencilerinde Türkçe ile ilgili algıyı belirleme çalışmalarında oluşturulan; ağaç, deniz, güneş, aile, su, toprak, ekmek, bayrak, kimlik, yapıştırıcı, kan, nefes, ruh, ana sütü, ana kucağı, sevgi gibi metaforların tamamının bu çalışmada da oluşturulduğu belirlenmiştir. Bu durum Türkçeye bakış açısının tutarlılığını göstermesi bakımından önemlidir.

Ayrıca bütün olumsuz anlamlı metaforların Türkçe için kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak bunun nedeni, katılımcıların öğrenci olmasından dolayı Türkçeyi ders olarak algılamaları ve bu derste zorlanmaları şeklinde yorumlanabilir.

Örnek:

- ✓ Türkçe benim için.. *matematik.. gibidir, çünkü ..ne kadar çalışsan da bilmediğin şey çıkar..*
- ✓ Türkçe benim için.. *bayrak.. gibidir, çünkü ..vatanı anlatır..*
- ✓ Ana dili ...*evin.... gibidir, çünkü...sana huzur verir....*
- ✓ Ana dili ...*aldığın nefes.... gibidir, çünkü...onsuz yaşayabilmek mümkün değil....*

Tablo 3: Yabancı dille ilgilimetaforların temalara göre dağılımı

	Temalar	En Sık Kullanılan Metaforlar	
		somut	soyut
olumlu	İhtiyaç	aspirin, ek gıda, vitamin, yedek lastik, komşu, bilet, ilaç, yeni arkadaş, pencere,	hayal,
	Eğlence	oyun, oyuncak, pasta, tatlı, bulmaca,	uçan halı, hayali arkadaş,
olumsuz	Eziyet	üvey kardeş, trafik, sarmaşık, örümcek ağı, matematik, labirent, biber, yeni ayakkabı, duvar, zindan, maden ocağı, meteor,	kabus, dedikodu, ceza, gurbet,

Tablo 3'te görüldüğü gibi katılımcıların yabancı dille ilgili oluşturdukları metaforlar; olumlu anlamda ihtiyaç ve eğlence, olumsuz anlamda ise eziyet temaları altında toplanmıştır. Bu bölümde, oluşturulan metaforların ihtiyaç veya eziyet temalarında yoğunlaşması son derece düşündürücüdür. Dikkat çeken nokta, eğlence temasında yer alan metaforların tamamının temel grupta yer alan katılımcılar tarafından oluşturulduğunun, eziyet temasında oluşturulan metaforların tamamına yakınının ise üst grupta yer alan katılımcılar tarafından oluşturulduğunun belirlenmesidir.

İhtiyaç temasında ise her gruptan katılımcıların oluşturduğu metaforlar olduğu belirlenmiştir. Bu durum, 247 öğrencinin yabancı dile bakış açısını ve nasıl algıladıklarını göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü küçük yaşta eğlence olarak algılanan yabancı dilin ileride ihtiyaç ve eziyet karışımına ve en nihayetinde tamamen eziyete dönüşmesi, yabancı dil eğitimindeki sorunları ortaya çıkarmaktadır. Ancak üst grubu Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin oluşturmasının durumu hafifletir nitelikte olduğu söylenebilir.

Örnek:

- ✓ Yabancı bir dil ...üvey kardeş... gibidir, çünkü...sonradan aileye katılır ve sen anlamaya çalıştıkça sorun çıkarır....
- ✓ Yabancı bir dil ...uçan halı... gibidir, çünkü...seni bir çırpıda uzak kıtalara bile uçurabilir.....
- ✓ Yabancı bir dil ...yedek lastik... gibidir, çünkü...ne zaman lazım olacağı belli olmaz....
- ✓ Yabancı bir dil ...labirent... gibidir, çünkü...girersen dolanır durursun.....

Tablo 4: Şiir ve romanla ilgili metaforların temalara göre dağılımı

	Temalar	En Sık Kullanılan Metaforlar	
		somut	soyut
olumlu	Okuma alışkanlığı	merdiven, çekirdek, girdap, alkol,	büyülü orman, sanat,
	Duygusal gelişim	gökkuşağı, ırmak, deniz, ışık, ninni,	müzik, tatil, rüya, hayat,
	Eğitim materyali	ayna, insan, orman, film, uzun yol, öğretmen,	deney, sihirli halı,
olumsuz	Zaman kaybı	şifre, Çince, bitmeyen yol, tsunami, bulmaca,	aşk, büyü,

Hazırlanan formda 4. soru şiir, 5. soru roman olarak sorulmuştur. Edebiyat kapsamında yer alan şiir ve roman öğrencilere bilinçli olarak iki farklı kelime ile sorgulanmıştır. Bunu yapmaktaki amaç, temel gruptaki öğrenciler için edebiyatı daha somut hâle getirebilmek ve şiir ve romanın öğrencilerin zihninde farklı algılanıp algılanmadığını gözleyebilmektir.

Tablo 4'te, katılımcılar tarafından 4. ve 5. soru için oluşturulan metaforların dört tema altında gruplandırıldığı görülmektedir. Okuma alışkanlığı teması altında oluşturulan metaforların tamamına yakınının roman için oluşturulduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde eğitim materyali teması altında yer alan metaforlar da roman için oluşturulmuştur. Duygusal gelişim temasında yer alan metaforların ise romandan çok şiir için oluşturulduğu tespit edilmiştir. Pilav ve Üstten (2013) de olumlu temalarda yer alan metaforlara benzer şekilde, edebiyata dair algıları tespit edebilmek için lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmada sıklık değerine göre en fazla; hayat, ayna, insan, sanat gibi metaforların oluşturulduğunu tespit etmiştir.

Zaman kaybı teması altında oluşturulan metaforların hiçbirinin üst grup tarafından oluşturulmadığı dikkat çekmiştir. Ancak bu durumun üst grubu oluşturan Türkçe eğitimi bölümü öğrencileri için doğal olduğu söylenebilir.

Örnek:

- ✓ Güzel bir şiir ...müzik.... gibidir, çünkü...ruhunu doyurur...
- ✓ Güzel bir roman...çekirdek..... gibidir, çünkü...duramazsın alışkanlık yapar...
- ✓ Güzel bir şiir ...şifre..... gibidir, çünkü...anlamak için kırman lazımdır.....
- ✓ Güzel bir roman.....bazen bitmeyen yol..... gibidir, çünkü...uzar gider...

b. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Oluşturulan metaforlar olumlu-olumsuz ve somut-soyut anlam bakımından cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 5: Cinsiyete göre dağılım

Dede Korkut

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
Aralık 2016/ Cilt 5/ Sayı 11

cinsiyet	Olumlu	olumsuz	somut	soyut
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Kadın (138)	588 (87,36)	85 (12,63)	534 (79,34)	139 (20,65)
Erkek (109)	445 (85,90)	73 (14,09)	424 (81,85)	94 (18,14)

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcılardan 138'inin ürettiği ve geçerli sayılan 673 metaforun 588'i (87,36) olumlu, 85'i (12,63) olumsuzdur. Ayrıca üretilen metaforların 534'ünü (79,34) somut, 139'unun (20,65) soyut olduğu belirlenmiştir. 109 katılımcının ürettiği ve geçerli sayılan 518 metafordan ise 445'i (85,90) olumlu, 73'ü (14,09) olumsuzdur. Ayrıca 424 (81,85) somut, 94 soyut (18,14) metafor üretildiği belirlenmiştir.

Olumlu ve olumsuz anlamda metafor kullanımı incelendiğinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha olumlu metaforlar oluşturdukları görülmektedir. Bu durumu doğası gereği kadın erkeğin fiziksel ve ruhsal farklılığına bağlamak mümkündür. Çünkü kadınlar erkeklerle kıyaslandığında olaylara daha duygusal yaklaşmakta ve genellikle daha olumlu düşünceler geliştirebilmektedirler. Somut ve soyut metafor kullanma oranları da bu durumu destekler nitelikte kadınların daha soyut erkeklerin daha somut metaforlar oluşturduklarını göstermektedir.

c. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Oluşturulan metaforlar olumlu-olumsuz ve somut-soyut anlam bakımından temel-orta-üst gruplara göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 6: Gruplara göre dağılım

gruplar	Olumlu	olumsuz	somut	soyut
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Temel (128)	535 (86,85)	81 (13,14)	463 (75,16)	153 (24,83)
Orta (91)	380 (86,56)	59 (13,43)	374 (85,19)	65 (14,80)
Üst (28)	117 (86,66)	18 (13,33)	119 (88,14)	16 (11,85)

Tablo 6'da görüldüğü gibi katılımcılardan temel gruptaki 128'inin oluşturduğu ve geçerli sayılan 616 metaforun; 535'i (86,85) olumlu, 81'i (13,14) olumsuz, 463'ü (75,16) somut, 153'i (24,83) soyuttur. Orta gruptaki katılımcılardan 91'inin oluşturduğu ve geçerli sayılan 439 metaforun ise; 380'inin (86,56) olumlu, 59'unun (13,43) olumsuz, 374'ünün (85,19) somut, 65'inin (14,80) soyut olduğu belirlenmiştir. Üst gruptaki katılımcılardan 28'inin oluşturduğu ve geçerli sayılan 135 metaforun da; 117'sinin (86,66) olumlu, 18'inin (13,33) olumsuz, 119'unun (88,14) somut, 16'sının ise (11,85) soyut olduğu görülmektedir.

Olumlu ve olumsuz metaforların dağılımları incelendiğinde yüzdelik oranlarının temel-orta-üst gruplarda neredeyse aynı olması son derece şaşırtıcıdır. Bu durum "Yedisinde ne ise yetmişinde odur." atasözü ile açıklanabilir. Bire bir aynı maddeler için aynı metaforlar kullanılmasa da küçük yaşlarda oluşan olumsuz anlamda bir algının büyüdükçe olumluya dönüşmesinin zorluğunu kanıtlar nitelikte göze çarpmaktadır.

Somut ve soyut anlamda oluşturulan metaforlarda kullanım oranına bakıldığında ise beklenenin aksine seviye küçüldükçe soyuta, büyüldükçe somuta doğru eğilimin olduğu belirlenmiştir. Bu durum, temel grubu oluşturan öğrencilerin kavramlara daha duygusal bakış açısıyla yaklaştığı, orta grupta gerçekliğin su yüzüne çıkmaya başladığı ve üst grubun daha gerçekçi bakış açısı oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir.

Metaforun temel özelliği, yeni bir kavram karşısında bireyin kendi yaşamı ile ilişki kurarak metaforlarını oluşturmasıdır. Bu noktada geçmişe yüklenen anlamlar büyük önem arz etmekte ve geleceği etkilemektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Metafor oluşturmak bir kavramın dilsel ifadelerle sözlüklerde bulunmayan şekilde tanımlanması değil, malzemenin kavranış şeklinin dışavurumudur. Bu çalışmada katılımcılardan dil, yabancı dil ve edebiyat alanlarıyla ilgili metaforlar oluşturmaları istenmiş ve böylece söz konusu alanlarla ilgili bir nevi 'algı ultrasonu' yapılmış, çıktılar incelenerek yorumlanmıştır.

Temel (5, 6, 7 ve 8. sınıf); orta (9, 10, 11 ve 12. sınıf) ve üst (lisans 1, 2, 3 ve 4. sınıf) gruptaki öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar ortak özellikleri bakımından incelendiğinde; 1. ve 2. sorular için *temel ihtiyaç, aidiyet duygusu, millet olma koşulu, sorun ve ders konusu*; 3. soru için *ihtiyaç, eğlence ve eziyet*; 4. ve 5. sorular için ise *okuma alışkanlığı, duygusal gelişim, eğitim materyali ve zaman kaybı* temaları altında toplanmıştır.

Türkçe ve ana diliyle ilgili temel ihtiyaç temasında en sık; *damardaki kan, su, ekmek, yemek, güneş, ağaç, ilaç, bal, ayna, nefes, hava, oksijen, kişilik, namus, ruh, gökyüzü* metaforları, *aidiyet duygusu* temasında; *ana, anne, ana sütü, aile, ev, tutkal, yuva, ana kucağı, sevgi, vatan* metaforları ve *millet olma koşulu* temasında; *bayrak, toprak, ten rengi, deniz, vatan, memleket, umut* metaforları bulunmaktadır. Olumsuz anlamda ise *sorun* temasında; *dipsiz kuyu, harita, problem, matematik* ve *ders konusu* temasında; *sınav, görev* metaforları oluşturulduğu belirlenmiştir.

Yabancı dille ilgili ihtiyaç temasında en sık; *aspirin, ek gıda, vitamin, yedek lastik, komşu, bilet, ilaç, yeni arkadaş, pencere, hayal* metaforları, *eğlence* temasında; *oyun, pasta, tatlı, bulmaca, uçan halı, hayali arkadaş* ve *eziyet* temasında; *üvey kardeş, trafik, sarmaşık, örümcek ağı, matematik, labirent, biber, yeni ayakkabı, duvar, zindan, maden ocağı, meteor, kabus, dedikodu, ceza, gurbet* metaforlarının oluşturulduğu görülmüştür.

Şiir ve romanla ilgili okuma alışkanlığı temasında en sık; *merdiven, çekirdek, girdap, alkol, büyümlü orman, sanat* metaforları, *duygusal gelişim* temasında; *gökkuşuğu, ırmak, deniz, ışık, ninni, müzik, tatil, rüya, hayat* metaforları ve *eğitim materyali* temasında; *ayna, insan, orman, film, uzun yol, öğretmen, deney, sihirli halı* metaforlarının oluşturulduğu belirlenmiştir. Olumsuz anlamda ise *zaman kaybı* temasında; *şifre, Çince, bitmeyen yol, tsunami, bulmaca, aşk, büyü* metaforları bulunmaktadır.

Olumlu ve olumsuz anlamda metafor kullanımı incelendiğinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha olumlu metaforlar oluşturdukları ayrıca somut ve soyut metafor kullanma oranlarına bakıldığında kadınların erkelere oranla daha soyut metaforlar oluşturdukları belirlenmiştir.

Oluşturulan metaforlar olumlu-olumsuz ve soyut-somut anlamlarına göre incelendiğinde, Temel gruptaki 128 katılımcının ürettiği ve geçerli sayılan 616 metaforun; 535'i (86,85) olumlu, 81'i (13,14) olumsuz, 463'ü (75,16) somut, 153'i (24,83) soyuttur. Orta grupta ise 91 katılımcının oluşturduğu ve geçerli sayılan 439 metaforun; 380'inin (86,56) olumlu, 59'unun (13,43) olumsuz, 374'ünün (85,19) somut, 65'inin (14,80) soyut olduğu belirlenmiştir. Üst gruptaki katılımcılardan 28'inin oluşturduğu ve geçerli sayılan 135 metaforun ise; 117'sinin (86,66) olumlu, 18'inin (13,33) olumsuz, 119'unun (88,14) somut, 16'sının ise (11,85) soyut olduğu belirlenmiştir.

Aşağıda verilen cümlelerden de anlaşılacağı gibi üç grubun da gerek yaşamlarıyla ilişkilendirilebilecek gerekse ilgi ve dönemsel özellikleriyle bağ kurulabilecek metafor örnekleri bulunmaktadır.

Temel: Türkçe benim için..... bayrak..... gibidir, çünkü..... vatanımı gösterir...

Orta: Türkçe benim için..... vatan toprağı..... gibidir, çünkü..... o kutsaldır....

Üst: Türkçe benim için..... güneş..... gibidir, çünkü..... o büyük bir kaynaktır

Temel: Ana dili ana sütü..... gibidir, çünkü..... ondan besleniriz.....

Orta: Ana dili namus..... gibidir, çünkü..... onu korumak gerekir.....

Üst: Ana dili yuva..... gibidir, çünkü..... güvenli sığınaktır.....

Temel: Yabancı bir diloyuncak.... gibidir, çünkü çok eğlencelidir.....

Orta: Yabancı bir dilek vitamin..... gibidir, çünkü.....güçlü olmanı sağlar.....

Üst: Yabancı bir dil ...kabus..... gibidir, çünkü.....ağırlığı üzerine çöker.....

Temel: Güzel bir şiiraşk.... gibidir, çünkü.....hayaller görürsün.....

Orta: Güzel bir şiirgökkuşağı..... gibidir, çünkü.....her rengi görürsün.....

Üst: Güzel bir şiirırmak..... gibidir, çünkü.....çağıldayarak akar.....

Temel: Güzel bir roman.....öğretmen..... gibidir, çünkü.....çok şey öğretir.....

Orta: Güzel bir roman...orman..... gibidir, çünkü...karşına herşey çıkabilir.....

Üst: Güzel bir roman...ayna..... gibidir, çünkü....hayatları yansıtır.....

Öğretmenler, öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini artırmak için metaforları bir araç olarak kullanarak öğrencilere farklı bakış açıları kazandırabilir (Doğan, 2015:384). Bu çalışma, öğrencilerin dil ve edebiyat konusuna ilişkin kavramları zihinlerinde nasıl oluşturduklarını anlama fırsatı sunmuştur. Metaforlar eğitim alanındaki mevcut durumun tespitine destek araçlar olarak kullanılmanın yanı sıra beklentilerin ortaya çıkarılmasında da kullanılabilir. Böylece, katılımcı beklentileriyle oluşturulacak metaforlar etkili eğitim öğretim süreçlerinin planlanmasına ışık tutacaktır. Ayrıca kavramların daha detaylı tanımlanmasına ve önyargıların kırılmasına fırsat sağlayacaktır.

Kaynakça

- AKŞEHİRLİ, Soner (2005). "Çağdaş Metafor Teorisi", http://www.ege-edebiyat.org/modules.php?name=Downloads&d_op=getit&lid=111. Erişim:24.08.2016.
- AKTEKİN, Çiğdem Nafiye (2013). "İngilizce Öğretmenlerinin ve Yabancı Dil Öğrenen Öğrencilerin Tutum ve İnançlarının Metafor Yoluyla Ortaya Çıkarılması", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 26 (2), s. 405-422.
- ALTINTAŞ, Gülşen, KAHRAMAN, Emine, ÜLGER, Eda, ALTINTAŞ ve Uğur (2014). "Fen ve Teknoloji Dersi 'Maddenin Tanecikli Yapısı' Ünitesi Kavramları Üzerine Öğrencilerin Geliştirdikleri Metaforlar", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S.3, s. 271-282.
- ARSLAN, Mehmet Metin ve BAYRAKÇI, Mustafa (2006). "Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi". *Millî Eğitim*, S. 35(171), s. 100-108.
- BALCI, Ali (1999). *Metaphorical images Of School: School Perceptions Of Students, Teachers and Parents From Four Selected Schools*. Yayımlanmamış doktora tezi. ODTÜ, Ankara.
- CERAN, Dilek (2015). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Ders Kitaplarına İlişkin Metaforları", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 8/3, s. 121-140.
- ÇELİKTEN, Mustafa (2005). "Kültür ve Öğretmen Metaforları". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 21/2, s. 269-283.
- DENZİN, Norman K. & LİNCOLN, Yvonna S. (2011). *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, USA: SAGE Publications Inc.
- DOĞAN, Yasin (2015). 100. Yılında Öğretmen Adayları ve Öğrencilerin Bakışıyla Çanakkale Savaşları: Bir Metafor Araştırması, *Turkish Studies*, Volume 10/3, Winter 2015, p. 369-386.
- DURDUN, Dilek (2009). "Geçmiş İmgelerle Yeniden Kurmak: İlköğretim Düzeyinde Tarihsel İmgelem Becerilerinin Kullanımı Üzerine İkonografik Bir Analiz", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, S. 9 (2), Bahar, s. 633-689.
- ERDEM, Servet (2010). "Atasözlerinde Metaforların İşleyişi", *Millî Folklor*, Y. 22, S. 88, s. 33-37.
- GÜVEN, B. (2008). "Experience, Instruction, Andsocialenvironment: Fourthandfifth 7. Grade Of Students' Use Of Metaphor", *Social Behavior and Personality*, S. 36(6), s. 743-752.

- GÜVEN, Bülent ve GÜVEN Sibel (2009). "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme", *Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 17/2, s. 503- 512.
- KARAÇANTA, Hatice (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Milli Değerlere Yönelik Metaforları", *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 32, s. 107-114.
- KAYA, Mehmet Fatih (2014). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği", *Turkish Studies*, Volume 9/2 Winter, 917-931.
- KURNAZ, Ahmet (2012). "Üstün Yetenekli Çocuklarda Değer Eğitimi", *Geleceğin Mimarları Üstün Yetenekliler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Nisan, s. 49-53.
- MERTOL, Hüseyin, DOĞDU, Mustafa, YILAR ve Bayram (2013). "Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları", *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, S.1(3), s. 176-183.
- MORGAN, Gareth (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor* (Çev. Gündüz Bulut). İstanbul: BZD Yayıncılık.
- MUTLUER, Celal (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının "Hoşgörü" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, *Tarih Okulu Dergisi*, Y. 8, S. XXII, s. 575-595.
- ÖZBAŞ, Çulha, Banu ve AKTEKİN, Semih (2013). "Tarih Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretmenliğine İlişkin İnançlarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi", *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, S. 9(3), s. 211-228.
- ÖZDEMİR Servet ve AKKAYA Emin (2013). "Genel Lise Öğrenci ve Öğretmenlerinin Okul ve İdeal Okul Algılarının Metafor Yoluyla Analizi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S. 19(2), s. 295-322.
- PİLAV, Salim ve ÜSTTEN, Uslu Aliye (2013). "Lise Öğrencilerinin Edebiyatla İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma", *Turkish Studies*, Volume 8/8 Summer, 1073-1085.
- SABAN, Ahmet (2008). " Okula İlişkin Metaforlar", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Yaz, S.55, s. 459-496.
- SABAN, Ahmet (2008). İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler, *İlköğretim Online*, S. 7 (2), s. 421-455.
- SABAN, Ahmet (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 7/2, s. 281-326.
- SALMAN, Yurdanur (2003). "Dilin Düş Evreni: Eğretileme", *Kitaplık*, S.65 (Ekim), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- SCHEİN, H. Edgar (1985). *Organizational Culture And Leadership*, San Francisco: Jossey-Bass.
- SEVİM, Oğuzhan, VEYİS, Fatih ve KINAY, Nilay (2012). "Öğretmen Adaylarının Türkçeyle İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi Örneği", *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi*, C.1, S. 1, s. 38-47.
- SEZER, Engin (2003). "Dilde ve Edebiyatta Yol Metaforu", *Kitaplık*, Sayı 65, Ekim, s. 88-92.
- SHUELL, J. Thomas (1990). Teaching and Learning as Problem Solving. *Theory into Practice*, S. 29 (2), s. 102-108.
- TAVŞANCIL, Ezel ve ASLAN, Esra (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epilson Yayınları.
- WEADE, Regina, & ERNST, Gisela (1990). "Pictures Of Life in Classrooms, and The Search For Metaphors To Framethem". *Theory into Practice*, S. 29(2), s. 133-140.
- YILDIRM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YOB, M. Iris (2003). "Thinking Constructively With Metaphors". *Studies in Philosophy and Education*, S. 22, s. 127-138.

